

Les grans polítiques que «aniquilen» el món rural des dels despatxos

Les Jornades Pensem/NacióXXI debaten sobre l'equilibri de les densitats territorials als Països Catalans

Gisclareny (Berguedà), el municipi amb menys habitants de Catalunya | Wikicommons / Mikipons

L'equilibri de les densitats ha estat el tema central de l'última taula rodona de les IV Jornades Pensem/Nació XXI celebrada avui a la tarda. D'aquesta manera, s'ha posat punt final a la quarta edició dels debats organitzats per la Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Associació Catalana de Professionals (ACP), i amb la col·laboració de la Fundació Catalunya Fons, que volen promoure la reflexió i l'anàlisi col·lectiva entorn diferents qüestions que determinen la societat i la política en el marc dels Països Catalans.

Quatre ponents han reflexionat entorn quines són les oportunitats que ofereix la pandèmia a les zones més despoblades, com cal construir polítiques territorials des de les necessitats de la ciutadania o qui ha de governar els territoris i els espais de vida del país, entre altres qüestions. La conversa ha estat moderada pel periodista científic Xavier Duran, amb la companyia del sotsdirector del Centre d'Estudis Demogràfics (CED) de la UAB, Andreu Domingo; l'alcalde de Senan i vicepresidenta de l'associació Micropobles, Carme Ferrer; l'educadora social especialitzada en estudis de dones, gènere i ciutadania Pili Sanmartín, i el consultor ambiental i activista Ramon Queralt.

La primera paraula ha estat per Andreu Domingo, que ha iniciat el debat amb una intervenció explicativa de conceptes teòrics relacionats amb la densitat. El demògraf ha acompanyat l'explicació amb diversos mapes dels Països Catalans que mostraven desequilibris del país a partir de la

demografia, amb grans concentracions de persones a les àrees metropolitanes de les capitals; la renda econòmica, que certifica les diferències entre el País Valencià -amb rendes molt baixes- el Principat i les Illes -ambdós territoris amb les rendes més altes - , així com la població estacional que es concentra a les zones de muntanya i la Costa Brava.

[noticiadiari]2/219548[/noticiadiari]

Cal observar amb prudència les oportunitats que sorgeixen de la pandèmia. Així ho ha certificat Domingo, al·legant que molts dels moviments demogràfics que s'estan donant amb gent que s'empadrona als pobles o van a viure a les segones residències, responen a una conjuntura influenciada pels efectes de la situació sanitària o simplement van lligats al cicle de la vida dels infants i els joves. De la mateixa manera ha demanat prudència davant l'augment de compres d'habitatges o la possibilitat d'implementar el teletreball a llarg termini.

Des de l'experiència com a alcaldessa de Senan, un poble de cinquanta habitants de la Conca de Barberà, Carme Ferrer ha explicat que les polítiques territorials s'han de construir "escoltant les necessitats de les persones que viuen al territori". En aquest sentit, ha explicat que el desequilibri territorial ve determinat per factors que no només són demogràfics: "L'equilibri territorial també depèn de tenir igualtat de condicions en serveis, tecnologies, transports o telecomunicacions en qualsevol entorn, urbà o rural" ha expressat la vicepresidenta de Micropobles.

L'equilibri territorial, en perill

Els drets i serveis bàsics han d'anar més enllà de les ràtios d'ús. Ferrer ha expressat que molts aspectes que relacionats amb les telecomunicacions, com la fibra òptica o el 5G, es determinen segons les dades d'ús. Aquests criteris que només tenen en compte unes xifres, provoquen deficiències el món rural en serveis i drets bàsics, com la sanitat o el transport. "Aquesta manera de fer polítiques posa en perill l'equilibri territorial", ha lamentat Ferrer.

La pandèmia ha canviat la percepció que teníem dels nostres entorns. Sanmartín ha explicat que la Covid provoca un interès entre les persones a valorar els espais que habitem i donar-los la importància que es mereixen: "Ens ha fet preguntar com volem viure, ens hem qüestionat la rapidesa de la vida per recuperar tempos més pausats, que els acostumem a trobar fora de les ciutats. Per això hi ha una marxa del món urbà al rural".

L'educadora social de la Terra Alta ha coincidit amb Ferrer en relació a les polítiques territorials: "Manca una cultura democràtica àmplia i la importància de treballar en governances participatives, s'ha de començar a treballar de manera real amb la gent del territori, construir de manera inclusiva i propera a partir de les seves necessitats i mirades", ha explicat Sanmartín. Les zones rurals tenen un accés deficitari en àmbits com l'habitatge, els serveis, els recursos o la cultura. "Les grans polítiques que es decideixen als despatxos de les ciutats volen aniquilar el món rural", ha expressat de manera contundent Sanmartín contra el model de política territorial que impulsen les administracions, que en el seu cas, té la màxima expressió en els parcs eòlics que "només afavoreixen empreses i l'Ibex 35 i no tenen en compte la veu de la gent del territori". L'educadora ha demanat un canvi de mirada urgent.

[noticiadiari]2/219842[/noticiadiari]

La modernitat, el progrés i l'èxit ja no s'associen només a Barcelona. L'ambientòleg Ramon Queralt ha explicat d'aquesta manera que la identitat dels habitants dels pobles s'ha "positivitzat". L'activista de les Garrigues ha exposat diverses idees en la seva intervenció dirigides a relativitzar el desequilibri territorial de Catalunya: "El Principat no està especialment despoblat, tenim una xarxa de ciutats mitjanes i petites repartides arreu del territori amb serveis i estructures avançades", ha explicat Queralt.

L'activista també ha introduït els conceptes d'empoderats i no empoderats per definir els diferents punts del territori. "Les comarques que han pres consciència de la seva realitat i que es volen governar s'han empoderat, les altres que no ho han fet mantenen un sentiment d'inferioritat i no

s'han desenvolupat", ha argumentat Queralt. En un territori empoderat és més fàcil ser independentista, segons l'ambientòleg, al Principat és més fàcil ser independentista que al País Valencià: "és més fàcil ser independentista en un lloc bonic que en un territori trinxat, les persones que hi visquin sentiran rebuig", ha explicat. "Ampliar la base també és millorar el paisatge de les comarques", ha sentenciat Queralt.

D'aquesta manera ha finalitzat la quarta edició de les Jornades Pensem, on han participat fins a tretze experts i acadèmics de diferents disciplines, que s'han repartit en tres debats celebrats els dimarts 4, 11 i 18 de maig. Enguany, les xerrades s'han desenvolupat en format digital a causa de la situació d'emergència sanitària per la Covid. Un canvi que no ha afectat la qualitat de les intervencions i que a més, ha reforçat el nombre de veus en els debats.